

ומתריצין: **מאי עדים** — הכוונה **עדי קיום**, עדים המקיימים את השובר, שכתבו "הנפק", ובית דין אינם מקיימים את השובר אלא אם כן פרע הלוח את החוב. ולכן השובר כשר אף כשהוא בידי המלוה.

הכי נמי מפתברא, כי מדובר בעדי קיום.

מדקתני סיפא: ושאין עליו עדים — פסול השובר.

והוינן בה: **מאי הכוונה אין עליו עדים?**

אילימא, אם נאמר **דליבא עלויה שאין על שובר עדים כלל** — וכי **צריבא למימר דפסול?** הרי זה פשוט שבלא עדים אינו ראיה לפרעון החוב.

אלא לאו הכוונה, שיש על השובר עדים אלא שאין לו **עדי קיום**, ולכן פסול בנמצא ביד המלוה.

גופא:

שנינו בתוספתא: **סמפון שיש עליו עדים יתקיים בחותמיו**, והעמדנו כי מדובר בעדי קיום שראו את הפרעון, ואם יש עדים, אפילו אם השובר יוצא מתחת ידי המלוה — כשר.

ואם **אין עליו על השובר עדים** שראו את הפרעון, אבל יש עדים החתומים עליו⁽²⁰⁾, **ויוצא מתחת ידי שלישי** שהשטר אינו ברשות הלוח או המלוה, אלא בידי שלישי שביניהם — נאמן השלישי.

היה קרוע, ולפיכך אם מצאו שובר על שטר זה, סומכים על השובר, כי מקום השטר מוכיח על השובר שהוא אמת.

תא שמע:

שנינו בתוספתא [ב"מ א יג]: **סמפון שובר שיש עליו עדים** והמלוה מכחישו ואומר לא נפרעתי, ומוכיח שלא נפרע עדיין, שהרי השובר נמצא אצלו.

הדין: **יתקיים השובר בחותמיו**! שאם החתומים מעידים שחתמו על השובר, המלוה אינו נאמן, אבל כל זמן שאינו מקיים את השובר, נאמן המלוה, שהרי הוא זה שמוציא את השובר והוא הרי טוען שהשובר פסול.

מוכח משם כי שובר מקויים אפילו אם הוא בידי המלוה — כשר. וקשה על רב שאמר כי שובר הנמצא בידי המלוה פסול.

ודחינן: **אימא אמור לפרש: יתקיים מחותמיו**, כלומר, **דשיילינגן להו לשהדי אי פרוע, אי לא פרוע**, ששואלים את העדים החתומים אם ראו את הפרעון, או לא, ואם לא ראו את הפרעון, נאמן המלוה לומר, שלא נכתב השובר אלא להיות מוכן לכשיפרע.

תא שמע:

שנינו בבביתא: **סמפון שובר שיש עליו עדים** — **כשר** אפילו אם הוא בידי המלוה.

וקשה על רב שאמר כי שובר הנמצא בידי המלוה פסול.

השובר, והוא מסרו לידי השליש, ובכך האמינו⁽²¹⁾.

וכן יוצא לאחר חיתום שטרות נמי כשר, כיון דאי לאו דפריע שאם החוב לא היה פרוע — לא הוה מרע ליה לשטריה, לא היה כותב את השובר בשטר, שהרי השובר פוגם את הראיה שבשטר⁽²²⁾.

או שיוצא השובר לאחר חיתום שטרות שיצא לפנינו כשהוא כתוב בשטר חוב אחר החתימה — כשר.

ומבארין: הטעם שהשובר כשר כשהוא יוצא מתחת ידי שלישי — דהא הימניה שהרי האמינו מלוח לשליש, שהרי המלוח כתב את

הדרן עלך שנים אוחזין

שהוחזק השובר בבית דין [כמבואר ברא"ש ונמוקי יוסף כאן], ולפי זה כתב, שזה דווקא בידוע שהוא שלישי, אבל אם לא ידוע, והמלוח טוען שלא עשאו שלישי, אינו נאמן.

22. הגהות אשרי [סוף פרק זה בורר] בשם הר"ב מרגנשבורג סובר, כי מדובר באופן שהמלוח עצמו מסופק, אבל אם טוען ברי שלא נפרע, נאמן במיגו, אם יכול לגוזזו כגון שכתוב בקצה השטר. ויש החולקים [הגהות אשרי שם, ב"ח סה כט, ש"ך סה עא], וטעמם כיון שיש חזקה "דאי לאו דפריע לא הוה מרע ליה לשטריה" ומיגו במקום חזקה, היא בעיה שלא נפשטה, ואין מוציאין ממון מספק.

עליו] בפירוש הראשון, וכן בהגהת מרדכי ובחידושי הריטב"א פירשו, שאין עליו עדים כלל, ונאמן השליש משום שגם השטר בידו, והקשו הרשב"א והגהות אשרי [סוף פרק זה בורר] על פירוש זה, כיון שהשטר בידו הרי נאמן משום שבידו ליתנו ללוח, ולמה לי שובר כלל.

ולפירוש רש"י ושאר הראשונים אין השטר ביד השליש, ולכן אם אין עדים חתומים על השובר, חספא בעלמא הוא ואין השליש נאמן.

21. הש"ך [סה סג] כתב, שסברת הימניה מועילה אף כשאין לו לשליש מיגו, כגון

פרק אלו מציאות

הקדמה:

כתוב בתורה [שמות כג]: "כי תפגע שור איבך או חמרו תעה השב תשיבנו לו".

עוד נאמר [דברים כב]: "לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך:

ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו לו:

וכן תעשה לחמרו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם".

הפרק שלפנינו דן בעיקר בענייני השבת אבידה.

ואלו הם עיקרי ענייני אבידה הנדונים בפרקנו:

א. אילו מציאות שייכות למוצאן, ואילו הן שחייב להכריז עליהן.

ב. דיני יאוש בעלים. איזהו יאוש מדעת, ואיזהו — שלא מדעת, ומה דינם.

ג. דיני סימנים. אילו הם הסימנים שמחזירים אבידה על פיהם.

ד. דין המוצא כל זמן ששומר את האבידה. האם דינו כשומר חנם, או כשומר שכר.

ה. דיני הטיפול באבידה עד שיבואו הבעלים לקחתה.

ו. דיני הטיפול בבעלי חיים שנמצאו.

אולם בחלקו השני של הפרק יתוספו נושאים חדשים, כגון דיני פריקה וטעינה, ושאר עניינים שיש בהם הפסד ממון ישראל, שציוותה התורה על האדם לסייע לחבירו במקרים אלו, כדי למנוע הפסד.

מתנתין:

אלו מציאות שלו⁽¹⁾ הן [של המוצאן], ואינו חייב להכריז שמצאן כדי שיוכל להשיבן לבעליהן, משום שנתייאשו בעליהן מהן, והפקר הם. **ואלו מציאות חייב להכריז על מציאתן**, כדי שיבואו בעליהן לקחתם?

אלו הן המציאות ששלו הן⁽²⁾:

מצא פירות [בגמרא להלן יתבאר שהפירות

"כל דבר שאין בו סימן — הרי אלו שלו", היינו, לשיטת אביי [להלן] שסובר יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש, ורצה להשמיענו, שבכל הדברים האלה המפורטים, יש יאוש מדעת, שמפני חשיבותם או כבדם יודע שנאבדו ממנו. ולשיטת רבא, השמיענו שייאוש שלא מדעת — הוי יאוש. ועייין עוד בראשונים מה שכתבו בזה.

1. כתב הריטב"א, מה שלא שנה התנא "אלו מציאות שאינו חייב להכריז", להשמיענו, שאף אם הביא האובד עדים שנפל ממנו, אינו חייב להחזיר לו, כיון שדבר שאין בו סימן הוא, הרי נתיאש ממנו בעליו, ונעשה הפקר.

2. כתב הרשב"א, מה שלא שנה התנא דרך כלל

שמשתנו מדברת בהן — היינו תבואה⁽³⁾ מפוזרין על פני שטח מסויים [בגמרא יתבאר באיזה פיזור מדובר],

או שמצא מעות מפוזרות,

וכן אם מצא כריכות [עומרים קטנים של תבואה] ברשות הרבים, שמהלכין שם בני אדם רבים, ודורכים על הכריכות, ואף אם היה בהם סימן, הרי הוא נשחת על ידי הילוך הרבים⁽⁴⁾.

ועגולי דבילה [תאנים יבשות כתושות ודבוקות זו בזו, ועשויות בתבנית עיגול], שאין בהם סימן, לפי שכולם עושין אותן באותה צורה,

ובכרות של נחתום [שאופה ככרות רבים כדי למכרם], שאין בהם סימן, לפי שכל ככרות

של נחתומים — שוין הן⁽⁵⁾ [אבל ככרות של בעל הבית, שאופה אותן לעצמו, יש בהן סימן. משום שאין דרך בעל הבית ללוש עיסה מרובה, ואינו יכול למלא לבדו תנור שלם, ולכן מצטרפים כמה בעלי בתים יחד לאפיה. ומשום כך מסמן כל אחד את ככרו, כדי שיכירום. אבל נחתום אופה פת מרובה, וממלא לבדו תנור שלם],

ומחרוזות של דגים [דגים החרוזים על חוט], שאין בהם סימן, לפי שכולם קושרים אותם באותו אופן,

וחתיכות של בשר, באופן שאין סימן בגוף החתיכה, וגם צורת החיתוך וגודל החתיכה קבועים הם,

וגיוי צמר הלקוחין ממדינתן, הלקוחין כמות שהן גזוזות, שאינן מעובדות עדיין,

נתיאשו כבר. ועיי"ש שהביא עוד תירוק.

3. בשטמ"ק כתב: "כגון תבואה וקטנית".

4. כך פירש רש"י. והקשה המהר"ם שיף [וכן הקשה בתוס' רעק"א], למה פירש את המשנה לפי דעת רבה [להלן], שסובר סימן העשוי לידרס — לא הוי סימן, ולא פירש כדעת רבא, שהלכה כמותו [כפי שפסקו הרמב"ם והשו"ע], שהוי סימן, וכאן מדובר שאין סימן בכריכות! ובשו"ת יהודה יעלה [ח"ב סימן ר"כ] תירץ על פי הפרישה [חו"מ סימן רס"ב, אות י"ג], שכתב שמחלוקת רבה ורבא היא דווקא אם הסימן עדיין על האבירה. אבל אם נדרס כבר, נחשב כאילו אין בו סימן. וזו כוונת רש"י שכתב "ואם היה סימן נקשר עליהן — הרי הוא נשחת", שעכשיו אין בו סימן, ורק הבעלים אומרים שהיה בו סימן ועתה אין בו. והיינו כדעת רבא, שהרי לדעת רבה, גם אם היה בו עתה סימן, הרי הוא שלו, שהרי הבעלים

5. כך פירש רש"י. והקשה הרש"ש, הא תנן במסכת דמאי [פ"ה משנה ג'] "הלוקח מן הנחתום וכו' ואפילו מדפוסי הרבה", ומוכח שיש אצל הנחתום כמה דפוסיים!

וכתב, שלולי דברי רש"י, היה אפשר לפרש, כיון שהנחתום עושה כדי למכור ללוקחים, אין ידוע אם נפלה הככר מהנחתום או מהלוקח, ומאיזה לוקח, ולכן הרי אלו שלו.

ויש שביאר את דברי רש"י לפי מה שכתב לקמן [נו א ד"ה פלטר], שפלטר לוקח ככרות מהרבה בעלי בתים ומוכר לנחתומים, וזהו שינוי הדפוסיים הנמצא בככרות הלקוחין מנחתומים. אבל ככרות שאופה הנחתום בעצמו — שוין הן. ולכן אפשר לומר שכאן מדובר בככרות שאפה הנחתום בעצמו [נפש חיה].

אזי, על אף שבדרך כלל המוצא עגול או ככר אינו חייב להכריז, מכל מקום, במקרים אלו — חייב להכריז, משום שמסתבר שהחרס והמעוה לא נפלו לשם מעצמם, אלא בעל העגול והככר הניחם שם, ואם כן יש לו בעגול ובככר סימן, ואינו מתייחס מהם.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל בלי אנפוריא אין חייב להכריז. ובגמרא יתבאר מהו "אנפוריא", ומדוע אין חייב להכריז.

גמרא:

שנינו במשנתנו: **מציא פירות מפורזין.**

והוינן בה: **וכמה? כלומר, כמה פירות, ועל פני איזה שטח הם צריכים להיות מפורזין, כדי שנאמר שודאי נתייחסו הבעלים מהפירות?**

אמר רבי יצחק: מדובר בקב פירות, שנתפזרו בשטח של ארבע אמות על ארבע אמות⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾.

ותמהינן: **היכי דמי?**

אי מדובר שמצאם באופן שניכר בהם

כשאר גיזת כל המדינה⁽⁶⁾ [לאפוקי גיזי צמר, הבאין מבית האומן, לאחר שעובדו ככר, שיש בהן סימן].

ואניצי פשתן [חבילות של פשתן לא מעובד],

ולשונות של ארגמן, צמר סרוק ומשוך בצורת לשון, וצבוע בצבע ארגמן, ומצוי הוא, ואין בו סימן מיוחד,

אם מצא אחד מכל הדברים הללו, **הרי אלו שלו,** ואינו חייב להכריז עליהן. **דברי רבי מאיר.**

והטעם, כיון שבכל דברים אלו אין בהם סימן ניכר, ונתייחסו בעליהם מהם, והרי הם הפקר, וכל הקודם בהן — זכה בהן.

רבי יהודה מוסיף על דברי רבי מאיר, ואומר: כל דבר שיש בו שינוי — חייב להכריז עליו.

כיצד?

כגון **שמצא עגול של דבילה, ובתוכו היתה נעוצה חתיכת חרס.**

או **שמצא ככר, ובתוכו היו מעות,**

וארבע אמות אורך". וסובר הטור, שגם בתירוצם הראשון סוברים התוס' שהכוונה היא לד' אמות מרובעין, ורק הוסיפו בתירוצ' השני שבבעיה של חצי קב בב' אמות — מדובר בב' על ב'.

אמנם במגן גבורים כתב, שדבר פשוט הוא שכוונת רבי יצחק היא לד' על ד', כי אחרת, לא ידענו שיעור הרחב!

8. כתבו התוס', שרבי יצחק עצמו אמר: וכמה — קב בארבע אמות. שאם הגמרא היא ששאלה

6. כך כתב רש"י. והרא"ש כתב, ש"ממדינתן" היינו מקישורן [כמו "שהותרו ראשי מדנים שלה" במסכת סוכה]. שדרך לקשרן יחד אחר גיזותן.

7. כך כתב הטור [סימן ר"ס], דהיינו ארבע אמות על ארבע אמות. וכתב הפרישה [אות ח], שיצא לו דין זה מדברי התוס', שכתבו [בד"ה חצי קב בתירוצ' השני]: "אי נמי, קב בארבע אמות מרובעין הוי חצי קב בשתי אמות רוחב

ובודאי ישוב לקחתם!

אמר רב עוקבא בר חמא: אכן אין מדובר במשנתנו בדרך נפילה, ואף לא בדרך הנחה ממש, שהניחם שם ובדעתו לשוב לקחתם. אלא, **במכנשתא דבי דרי עסקינן**⁽¹⁰⁾. שנמצאו הפירות במקום אסיפת הגרנות, ובתקופה שאוספין את הגרנות, ודש בעל הגורן את תבואתו, ולקח את עיקר הפירות, ונשארו שם הפירות הללו שנמצאו עתה⁽¹¹⁾.

דבר חשוב. וגם טעם יקירי לא שייך בתבואה, שאין אדם נושאה על כתפו, אלא על גבי בהמה, ולכן כשנופלת — אין מרגיש בנפילה. ובדברות משה כתב, שטעם "חשיבי" שייך רק בדבר שהמין חשוב מצד עצמו, ולא מצד ריבוי. והראיה, שגבי מעות, אדם ממשמש אף בפרוטה אחת!

10. יש לדקדק, למה העמיד רבי יצחק את משנתנו במכנשתא דבי דרי, ולא פירש בדרך נפילה, ואפילו טובא נמי?
וכתבו התוס', דהיינו משום שבדרך נפילה הוי ייאוש שלא מדעת, וקיימא לן שלא הוי ייאוש.

והראב"ד בשמ"ק תירץ, דהיה קשה לרבי יצחק, למה שנינו במשנתנו גם פירות מפוזרין וגם מעות מפוזרות, ולכן פירש שפירות מפוזרין הוא ענין אחר, ומטעם הפקר. וע"ע בראשונים מה שכתב בזה.

11. כך פירש רש"י. אבל לשון הרמב"ם והטור: "המוצא במקום הגורן". וכתבו הסמ"ע והפרישה, שנחלקו בדין מכנשתא דבי דרי. שלפי רש"י, העיקר הוא שנמצא בשעת אסיפת הגרנות. ולפי הרמב"ם והטור, הכל תלוי במקום המציאה. שאם נמצאו במקום הגרנות, אף לאחר

שאבדו בדרך נפילה, שנפלו מן האדם בלא ידיעתו, אם כן, **אפילו אם מצא טובא** [יותר] מקב, שנתפזרו בארבע אמות, נמי יהיו של המוצא, שהרי אין בהם סימן, ואם כן, ודאי נתייאשו מהם בעליהם, שהרי לא יוכלו להוכיח שהפירות שלהם!⁽⁹⁾

ואי מצאם בדרך הינוח, שניכר בפירות שהניחם שם אדם מדעתו, אם כן, **אפילו אם היו הפירות בציר מהכי**, פחות מקב, **נמי לא** יהיו שלו, שהרי הניחם בעליהם מדעתו,

"וכמה", היתה יכולה להעמיד בדרך נפילה — ואפילו טובא, וכפי שהגמרא ושאלת להלן.
והרמב"ן פירש, שהגמרא שאלה "וכמה", לפי שידעה שצריך להעמיד שמדובר במכנשתא דבי דרי, ומשום שאפקורי מפקר להו. שאין לפרש שמדובר בדרך נפילה, ומטעם ייאוש, שהרי הוי ייאוש שלא מדעת. ושאלה הגמרא "וכמה", באיזו מידה נתפזרו שאז מפקיר אותם? ואמר רבי יצחק: קב בארבע אמות. והמקשן שהקשה אחר כך: אי דרך נפילה — אפילו טובא! לא ידע דעתו של השואל, ולא דעתו של רבי יצחק, עד שבא רב עוקבא בר חמא — ופירשם. ועיין מה שכתב בזה הנחלת דוד.

9. נחלקו הראשונים בדין פירות מפוזרין בדרך נפילה. התוס' כתבו שאינם שלו, לפי שהוא ייאוש שלא מדעת, וקיימא לן דלא הוי ייאוש. והרמב"ן והרשב"א והרמב"ם כתבו, דהרי אלו שלו. וכתב הנמו"י הטעם, כיון שפירות יותר מקב — חשובים הם. ועוד, שיש להם משקל המכביד על נושאם, לכן מרגיש בהם כשנפלו. או משום חשיבותם, או משום כבדם. ועיין בטור [סימן רס"ב] מה שהקשה על הרמב"ם.

ובטעם התוס' כתב הדרישה, שסתם פירות היינו תבואה, וכיון שאינה ראויה לאכול מיד, אלא רק לאחר טחינה לישה ואפיה, אינה נקראת

מאיזה טעם אנו אומרים שנתייבש מהם בעליהם, האם עיקר הטעם הוא **משום דנפיש טרחיהו**, שטירחא מרובה היא לאספס, ואם כן, אם מצא **חצי קב בשתי אמות**, כיון **דלא נפיש טרחיהו** [שאינן טרחתם מרובה], שהרי הם מפוזרים רק בשתי אמות — **לא מפקר להו בעליהם**.

או **דלמא**, שמא עיקר הטעם שכשמצא קב בד' אמות נתייבש מהם בעליהם, היינו **משום דקב פירות לא חשיבי**, אינם חשובים לו כדי שיחזור לקחתם, ואם כן, גם **חצי קב בשתי אמות**, כיון **דלא חשיבי** [אינם חשובים בעיניו] — **מפקר להו**.

עוד נסתפק רבי ירמיה: אם מצא **קביים** [שני קבין של פירות], מפוזרים בשטח של **שמונה אמות**, מהו?

האם נאמר שכשמצא **קב בארבע אמות טעמא מאי**, מהו הטעם שאנו אומרים

ולכן, **קב פירות המפוזרים בשטח של ארבע אמות**, **דנפיש טרחיהו**, שטירחא גדולה היא לקבצן, אנו אומרים **שלא טרח איניש**, ולא הדר אתי ושקיל להו [לא יטרח בעליהם לשוב עליהם לקחתם], אלא **אפקורי מפקר להו**⁽¹²⁾, ולכן הרי אלו של מוצאן.

אבל **בציר מחכי**, אם היו הפירות מפוזרים בפחות מארבע אמות, שאין הטירחה לקבצן מרובה כל כך, **טרח בעליהם והדר אתי ושקיל להו**, ולא **מפקר להו**, ולכן צריך להכריז עליהן.

בעי רבי ירמיה: אם מצא אדם **חצי קב פירות**, מפוזרים בשטח של **שתי אמות**, מהו, מה הדין, האם צריך להכריז עליהם, או לא?⁽¹³⁾

וביאור הספק:

כשמצא **קב בארבע אמות**, **טעמא מאי**,

והט"ז כתב בדעת הרמב"ם, שאנן סהדי שבעל הפירות לא יטריח עצמו עבור קב בד' אמות. ובדומה לזה כתב הנה"י, שאומד חכמים הוא שמפקירם, וכמו שהגמרא אומרת לקמן גבי גללים.

13. הקשו התוס', הרי קב בארבע אמות — היינו נמי חצי קב בשתי אמות, ומאי קמבעיא ליה?

ותירצו, שכיון שיש לו ללקוט רק חצי קב, יגמור וילקוט הכל. אבל כשיש לו קב ללקוט, אינו מלקט כלל.

עוד תירצו, שקב בארבע אמות — היינו ארבע אמות מרובעות, וחציין הוא חצי קב בשתי אמות על ארבע. ואילו הספק כאן הוא בחצי קב בשתי אמות על שתי אמות.

זמן הדישה, תולים בכך שהבעלים דשום כאן, והשאירו את הפירות המפוזרים.

12. הב"ח הקשה מכאן על שיטת הרמב"ם, שסובר שאבידה מדעת אינה הפקר. שכתב: "המאבד ממונו לדעת אין נזקקין לו וכו' השליך כיסו ברשות הרבים והלך לו, הרי זה אבד ממונו לדעתו, ואע"פ שאסור לרואה דבר זה ליטול לעצמו, אין זקוק להחזיר, שנאמר אשר תאבד, פרט למאבד לדעתו". והרי כאן אמרנו שהרי אלו שלו!

ותירץ, שבמכונשתא דבי דרי, מודה הרמב"ם שהוא הפקר גמור, שכיון שנטל פירותיו לאחר דישה, ונתורו אלו ולא נטלן, גילה דעתו שאינם חשובים לו, והרי זה כאילו הפקירם בפירוש, שמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו.

בארבע אמות, או שמצא קב רמוני בארבע אמות — מהו? (14)

האם נאמר שכשמצא קב בארבע אמות, טעמא מאי, משום דלא חשיבי, ואם כן, כשמצא קב תמרי בארבע אמות, או שמצא קב רמוני בארבע אמות נמי, כיון דלא חשיבי — מפקר להו.

או דלמא: שמא הטעם הוא משום דנפישא טרחיהו, ואם כן, טעם זה שייך דווקא בתבואה, שקשה לאספה. אבל קב תמרי בארבע אמות, וקב רמוני בארבע אמות, כיון דלא נפיש טרחיהו, שהרי פירות גדולים הם, ואין טורח באסיפתן — לא מפקר להו.

מאי?

ומסקינן: תיקו (15).

הקדמה לסוגיית יאוש שלא מדעת.

בכל אבידה ישנם שלשה שלבים:

א. עצם אבדן החפץ.

שנתייאש מהם בעליהם — משום דנפיש טרחיהו, ואם כן, כל שכן כשנמצאו קביים מפוזרים בשמונה אמות, כיון דנפישא טרחיהו טפי — ודאי מפקר להו בעליהם.

או דלמא: שמא הטעם שנתייאש מהם בעליהם היינו משום דקב פירות לא חשיבי, ואם כן, כשמצא קביים בשמונה אמות, כיון דחשיבי — לא מפקר להו.

עוד נסתפק רבי ירמיה: אם מצא קב שומשמין [שדמיהם יקרים, ומצד שני, טורח איסופן רב מאד] מפוזרים בשטח של ארבע אמות — מהו?

האם נאמר שקב בארבע אמות טעמא מאי — משום דלא חשיבי, ואם כן, כשמצא שומשמין, כיון דחשיבי, היות ויקרים הם — לא מפקר להו.

או דלמא: שמא הטעם הוא משום דנפיש טרחיהו, וכל שכן כשמצא שומשמין, כיון דנפיש טרחיהו טפי, שהרי הם דקים וקטנים, וקשה לאספם — מפקר להו.

עוד נסתפק רבי ירמיה: אם מצא קב תמרי

אינו מלקט כלל. והסתפקה הגמרא אם זה דווקא במין אחד, אבל בכמה מינים, מלקט היום מין אחד, ולמחר מין אחר, או דלמא גם בכמה מינים אינו מלקט לחצאין.

15. כתב האור זרוע, שבכל בעיות אלו, לכתחילה לא יטול, ואם נטל — לא יחזיר, ויהא מונח עד שיבא אליהו.

והרא"ש כתב: "וכיון דלא איפשיטא, ספיקא דאורייתא לחומרא — וחייב להכריז.

והרמב"ם פסק: "לפיכך לא יטול, ואם נטל — אינו חייב להכריז."

אבל הריטב"א בשמ"ק כתב שספק הגמרא הוא בשתי אמות על ארבע אמות, אבל בשתים על שתים — ודאי אינו הפקר. וכך הוא דעת הטור.

14. כך היא הגירסא לפנינו, שהספק הוא על כל מין בפני עצמו. אבל הרמב"ם כתב: "היה הקב מב' וג' מינים כמו תמרים שומשמים ורמונים, כל אלה ספק". וכתב בהגהות הגר"א שהרמב"ם גרס בסוגייתנו: "שומשמי תמרי ורמוני מאי וכו'".

והנחלת דוד ביאר את הספק על פי מה שכתבו התוס', שבמקום שיש לו טורח ללקט —

ב. היוודעות הבעלים על אבידתם, ויאושם ממנה.

ג. נטילת החפץ על ידי המוצא.

אם סדר הדברים היה כפי שהזכרנו, הרי יאוש זה הוא "יאוש מדעת". שעוד לפני שניטלה המציאה על ידי המוצא, כבר ידעו הבעלים על אבידתם, ונתייאשו ממנה. ואם כן, האבידה הגיעה ליד המוצא לאחר יאוש הבעלים, וזכה בה מן ההפקר, ונמצאת בידו בהיתר מהזמן שהגביהה.

אולם, אם סדר הדברים היה אחרת, שקודם נטל המוצא את המציאה, ורק אחר כך נודע לבעלים על אבידתם — ונתייאשו, זהו "יאוש שלא מדעת".

והנדון הוא, מה הדין ביאוש כזה. האם נאמר שהואיל ובאה המציאה לידו קודם יאוש, לא באה לידו בהיתר, אף שלא נתכוין לגזלה, ולכן אינו זוכה בה.

או שמא, הואיל ומה שלא נתייאשו הבעלים היינו מחמת חוסר ידיעה, משום שלא הרגישו באבידתם, ואילו היו יודעים, ודאי היו מתייאשין, לכן אף שלא היה יאוש בפועל, מכל מקום נחשב מצב זה כיאוש, והרי באה המציאה ליד המוצא בהיתר.

כא-ב **איתמר: יאוש שלא מדעת**, אבידה שאילו היה יודע בעליה שאבדה ממנו, ודאי היה מתייאש ממנה, אבל עתה, כשמצאה המוצא, עדיין לא ידעו הבעלים שאבדה מהם אבידה. וכשנודע לבעלים, כבר היתה המציאה ביד

המוצא.

אבוי אמר: לא הוי יאוש, ואין המוצא זוכה במציאה. ואם יבואו הבעלים ויכיחו שהם בעלי האבידה, חייב ליתנה להם.

ורבא אמר: אף בכהאי גוונא — **הוי יאוש**, וזכה המוצא במה שבידו.

ועתה מבארת הגמרא את מחלוקתם של אבוי ורבא:

בדבר שיש בו סימן — כולי עלמא לא פליגי, דיאוש שלא מדעת **לא הוי יאוש**. ואף על גב דשמעיניה דמיאש לסוף [למרות ששמענו את בעל האבידה שנתייאש לבסוף, כשנודע לו שאבדה ממנו] — **לא הוי יאוש**.

והטעם, משום **דכי אתא האבידה לידיה של המוצא — באיסורא הוא דאתא לידיה**, משום שדבר שאינו עשוי להתייאש הוא, **דלכי ידע בעל האבידה דנפל מיניה — לא מיאש**. משום ש**מימר אמר** [שאומר המאבד בליבו]: **הרי סימנא אית לי בגויה** [יש לי סימן באבידה], **יהבנא סימנא — ושקילנא ליה** [אתן את הסימן, ואטלנה]⁽¹⁶⁾.

[כתבו הראשונים, שאין הכוונה שנטלה באיסור ממש, שהרי לא נתכוין לגזלה, ואדרבה, מוטלת עליו חובה להגביהה, כיון שיש בה סימן! אלא הכוונה שנטלה בשעת איסור, דהיינו לפני יאוש, בשעה שעדיין היתה ברשות הבעלים, ודומה כאילו נטלה מידם. וכיון שלא זכה בה, הרי ידו כיד הבעלים, והרי הוא כנפקד, ואם כן, החפץ

16. ביאר המהר"ם שיף, שמה שהגמרא אומרת "דלכי ידע וכו' לא מיאש וכו'", אין הכוונה שכשנודע